

Sygn. akt I NO 56/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący)

SSN Leszek Bosek (sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie z odwołania A. R.

od decyzji Ministra Sprawiedliwości nr [...] z dnia 22 marca 2022 r.

w przedmiocie odmowy udzielenia płatnego urlopu dla poratowania zdrowia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 12 października 2022 r.,

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Minister Sprawiedliwości decyzją z 22 marca 2022 r. na podstawie art. 93 § 1, 3 i 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn. Dz.U. 2020 r. poz. 2072 ze zm., dalej: u.p.s.p.) odmówił udzielenia płatnego urlopu dla poratowania zdrowia A. R. – sędziemu Sądu Rejonowego w T.

W uzasadnieniu wyjaśnił, że dokumentacja medyczna przedłożona przez A.R. wraz z wnioskiem oraz pismem z 16 lutego 2022 r. w przeważającej mierze stanowi dokumentację medyczną przedkładaną wraz z wcześniejszymi wnioskami o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia. Pomimo dołączenia również nowej

dokumentacji medycznej nadal brak jest możliwości stwierdzenia zaistnienia wszystkich przesłanek niezbędnych do udzielenia przedmiotowego urlopu.

Z karty badania z 17 listopada 2021 r. wynika, że wnioskodawcy zalecany jest odpoczynek głosowy, rehabilitacja narządu głosu i mowy oraz fizykoterapia na krtań, kręgosłup szyjny i pas barkowy. W tym dokumencie zawarto również ogólne stwierdzenie, że A. R. spełnia wymogi do udzielenia półrocznego urlopu zdrowotnego oraz rokuje powrót do pełnienia służby.

W karcie wizyty i w skierowaniu z 30 listopada 2021 r. zalecono przeprowadzenie zabiegów rehabilitacyjnych w zakresie odcinka szyjnego.

Organ przyjął jednak, że zalecenia w tym zakresie wynikały już z dokumentacji przedłożonej wraz z poprzednim wnioskiem o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia, który był przedmiotem odwołania skarżącego, rozpoznawanego pod sygnaturą I NO 42/21.

Organ ocenił, że nie sposób przyjąć, by z dokumentacji przedłożonej przez sędziego A. R. wynikała potrzeba przeprowadzenia konkretnego zaleconego leczenia, w określonym czasie, które nadto wymagałoby powstrzymania się od pełnienia służby. W oparciu o przedłożoną do wniosku i następnie uzupełnioną dokumentację nadal nie sposób zweryfikować, czy istnieje realna potrzeba udzielenia wnioskowanego urlopu dla poratowania zdrowia we wnioskowanym wymiarze. Minister Sprawiedliwości wskazał, że brak jest podstaw do ustalenia, jakie leczenie i dlaczego wymaga powstrzymania się od pełnienia służby oraz ile miałoby ono trwać. Nie wskazano skąd wynika, że leczenie to doprowadzi do poprawy stanu zdrowia sędziego umożliwiającej powrót do wykonywania obowiązków.

W ocenie Ministra Sprawiedliwości zawarcie w dokumentacji medycznej stwierdzenia o konieczności udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia na okres sześciu miesięcy nie jest wystarczającą podstawą do udzielenia takiego urlopu.

Pismem z 5 kwietnia 2022 r. A. R. wniósł do Sądu Najwyższego odwołanie od powyższej decyzji, zaskarżając ją w całości.

Zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 93 § 1 p.u.s.p. poprzez błędną wykładnię i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie tego przepisu poprzez uznanie, że skarżący nie spełnia ustawowych przesłanek do udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia, bowiem przedłożona dokumentacja lekarska oraz indywidualny plan rehabilitacji nie dowodzą istnienia tych przesłanek i w konsekwencji odmowę udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia przy niesłusznym stwierdzeniu, iż odwołujący nie ma zaleconego konkretnego oraz terminowego leczenia w celu rehabilitacji i ratowania zdrowia w rozumieniu art. 93 p.u.s.p. i powieli dokumentację złożoną do wcześniejszych wniosków, podczas gdy:

- przedłożona dokumentacja z leczenia foniatrycznego czy neurologicznego zawiera opis chorób i schorzeń oraz zalecenia lekarskie i przewidywane konkretne zabiegi rehabilitacyjno-lecznicze przemawiające za potrzebą udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia,
- konieczność podania w dokumentacji lekarskiej złożonej przez sędziego terminów poszczególnych zabiegów w sytuacji kiedy nie jest to praktykowane w służbie zdrowia na etapie badania i orzeczenia lekarskiego, gdyż terminy te są określane dopiero w odpowiednich placówkach rehabilitacyjno-leczniczych NFZ a ogólny czas realizacji zabiegów leczniczych w czasie trwania urlopu wynika też z indywidualnego planu sędziego, który przewiduje też prywatną terapię adekwatną do zaleceń medycznych.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji i udzielenie płatnego urlopu dla poratowania zdrowia w wymiarze 6 miesięcy, ewentualnie o uchylenie decyzji i przekazanie sprawy Ministrowi Sprawiedliwości do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wskazał, że niewątpliwie o potrzebie udzielenia takiego urlopu powinien orzec właściwy specjalista, a więc podobnie, jak w przypadku innych zawodów, np. nauczycieli, uprawniony lekarz posiadający stosowne kwalifikacje. Od strony formalnej podstawą stwierdzenia takiej potrzeby powinno być więc orzeczenie lub zaświadczenie lekarskie. Mechanizm procedowania w sprawie urlopu dla poratowania zdrowia w świetle przepisów ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, mający na celu weryfikację przesłanek jego

udzielenia, powinien być prowadzony w sposób racjonalny i przez to odpowiednio zbieżny z przyjętymi rozwiązaniami dotyczącymi pozostałych grup zawodowych (np. nauczycieli), przy zachowaniu specyfiki tych zawodów.

Skarżący podkreślił, że decyzja Ministra Sprawiedliwości jest typowo uznaniowa, a wskazane w uzasadnieniu przesłanki odmowy udzielenia urlopu wręcz dowolne.

Skarżący powołując się na wyrok Sądu Najwyższy z 5 czerwca 2019 r., sygn. I NO 40/19, gdzie wskazano, że urlop dla poratowania zdrowia powinien być udzielany „na przyszłość”. W konsekwencji dyskwalifikuje to argumentację Ministra Sprawiedliwości o brakach dokumentacji medycznej w zakresie dokładnych terminów rehabilitacji, które mogą być dopiero ustalane w placówkach rehabilitacyjnych.

W odpowiedzi Organ wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odwołanie należało oddalić jako niezasadne.

Art. 93 § 1 p.u.s.p. stanowi, że sędziemu można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia, jeżeli leczenie to wymaga powstrzymania się od pełnienia służby. Wskazany przepis uzależnia zatem przyznanie wspomnianego urlopu od zaistnienia trzech przesłanek. Po pierwsze, ma być uzasadniony schorzeniem wymagającym leczenia celem poratowania zdrowia sędziego. Po drugie, zlecona terapia ma uniemożliwiać sędziemu wykonywanie obowiązków służbowych w czasie jej trwania. Po trzecie zaś, przeprowadzenie zleconej terapii winno prowadzić do poprawy stanu zdrowia sędziego pozwalającej mu dalej pełnić służbę (wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., I NO 154/19, pkt 2; por. wyrok z 7 marca 2019 r., I NO 12/19).

Przesłanką dla udzielenia urlopu nie jest zatem niezdolność do pełnienia obowiązków ze względu na chorobę, ale konieczność przeprowadzenia zaleconego leczenia. To proces leczenia ma w tym przypadku decydujące znaczenie, stąd uzasadnione jest oczekiwanie organu wydającego decyzję, aby wnioskodawca

przedstawił dokumentację wskazującą na planowany przebieg tego procesu. Jak podkreślił Sąd Najwyższy, „[d]okonując oceny, Minister Sprawiedliwości musi opierać się na dokumentacji medycznej dotyczącej stanu zdrowia składającego wniosek sędziego. Informacje zawarte w orzeczeniu lekarskim muszą określać zaburzenie będące przyczyną złożenia wniosku, konkretny rodzaj terapii oraz – co szczególnie istotne – to, czy jej prowadzenie uniemożliwia okresowe sprawowanie urzędu” (wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., I NO 154/19, pkt 2).

Posłużenie się w art. 93 § 1 p.u.s.p. znamieniem czasownikowym „może” wyraźnie wskazuje, że po stwierdzeniu zaistnienia ustawowych przesłanek udzielenia urlopu, Minister podejmuje decyzję na podstawie uznania. To on, nie zaś lekarz orzecznik ZUS decyduje o udzieleniu sędziemu urlopu dla poratowania zdrowia (por. wyroki Sądu Najwyższego z 7 maja 2019 r., I NO 34/19; 5 czerwca 2019 r., I NO 40/19). Minister ma więc obowiązek dokonania oceny tego, czy w danych warunkach i na podstawie przedłożonej dokumentacji, spełnione są łącznie wszystkie przesłanki ustawowe udzielenia takiego urlopu. Przedstawiony mechanizm nie pozostaje więc w analogii do postępowań z wniosku o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia innych grup zawodowych. O ile bowiem art. 93 § 1 p.u.s.p. wyraźnie mówi o tym, że sędziemu „można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia”, o tyle ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2021 r. poz. 1762 oraz z 2022 r. poz. 935, 1116, 1700 i 1730) stwierdza w art. 73 ust. 1, że nauczycielowi dysponującemu stosownym stażem pracy dyrektor szkoły „udziela urlopu dla poratowania zdrowia” celem przeprowadzenia określonych ustawą procedur medycznych. Różne brzmienie tekstu normatywnego musi być zatem uwzględnione przy wykładni tych przepisów.

Sędzia A. R. składał uprzednio wnioski o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia, żaden z nich nie został jednak uwzględniony przez Ministra Sprawiedliwości. W sprawie dotyczącej poprzedniego wniosku Sąd Najwyższy w wyroku z 1 września 2021 r. w sprawie I NO 42/21 orzekł o oddaleniu odwołania od decyzji Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie odmowy udzielenia płatnego urlopu dla poratowania zdrowia. W treści uzasadnienia wyroku wyraźnie wskazano powody oddalenia odwołania ze szczegółowym wyartykułowaniem niezbędnych

przesłanek do udzielenia takiego urlopu, wskazując na możliwość złożenia odpowiednich dokumentów o niezbędnej treści, przy okazji kolejnego wnioskowania o udzielenie urlopu. Po wydaniu tego orzeczenia, odwołujący złożył jeszcze w tym samym roku następny wniosek, do którego dołączył dodatkową, nową dokumentację. Minister Sprawiedliwości w zaskarżonej decyzji wskazał, że z przedłożonej dokumentacji w dalszym ciągu nie wynika potrzeba przeprowadzania w określonym czasie konkretnego zaleconego leczenia, które wymagałoby powstrzymania się od pełnienia służby. W realizacji stanowiska wyrażonego w orzeczeniu Sądu Najwyższego w sprawie I NO 42/21, Ministerstwo Sprawiedliwości pismem z 2 lutego 2022 r. wezwało sędziego A. R. do uzupełnienia wniosku. Uzupełniona dokumentacja, jak stwierdzono, nie odpowiadała jednak na większość pytań zawartych w tymże wezwaniu, w szczególności nie dawała podstaw do ustalenia, że planowana terapia wymaga powstrzymania się od pełnienia służby w czasie jej trwania.

Zawarcie w dokumentacji medycznej zapewnienia o konieczności udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia na okres sześciu miesięcy nie jest jeszcze wystarczającą podstawą do udzielenia takiego urlopu. Zapewnienie takie nie pozwala bowiem na dokonanie ustalenia, czy planowana terapia nie może być efektywnie godzona z wykonywaniem obowiązków zawodowych. Tymczasem ustawa warunkuje możliwość udzielenia urlopu od dokonania takiego właśnie ustalenia.

Należy przypomnieć, że rozpoznając odwołanie od decyzji Ministra Sprawiedliwości Sąd Najwyższy nie prowadzi postępowania dowodowego, lecz jest związany ustalonym w sprawie stanem faktycznym. Z ustaleń poczynionych przez Ministra Sprawiedliwości na podstawie dokumentacji przedłożonej wraz z wnioskiem przez Odwołującego, również tej przedłożonej w związku z wezwaniem do uzupełnienia, wynika, że zalecany jest odpoczynek głosowy, rehabilitacja narządu głosu i mowy oraz fizykoterapia na krtań, kręgosłup szyjny i pas barkowy, w zakresie zakrzepicy żył powierzchownych podudzia prawego i przewlekłej choroby żyłnej zalecone jest leczenie farmakologiczne i stosowanie podkolanówek uciskowych. Dodatkowo Odwołujący otrzymał skierowanie na badanie lub leczenie na oddział angiologiczny. Przedstawione informacje nie dają zatem podstaw do stwierdzenia, że wskazana

w dokumentacji medycznej terapia wymaga powstrzymania się od obowiązków służbowych sędziego. Plan leczenia oraz rehabilitacji sporządzony we własnym zakresie przez wnioskodawcę nie stanowi dokumentacji medycznej, na podstawie której można by czynić jakiekolwiek ustalenia w przedmiocie udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia, na co wskazano już w sprawie I NO 42/21. Określenie schorzenia wymagającego przeprowadzenie planowanego procesu leczenia wraz ze stwierdzeniem konieczności powstrzymania się przez sędziego od pełnienia służby oraz wskazaniem, że leczenie rokuje powrót sędziego do pełnienia służby winno być dokonane przez odpowiedni podmiot medyczny. Dotychczas Odwołujący nie przedłożył zaświadczenia czyniącego zadość powyższym wymaganiom, których to nie mogą spełnić ogólnikowe stwierdzenia, że pacjent „spełnia wymogi kliniczne do udzielenia półrocznego urlopu dla poratowania zdrowia”, czy „zalecane leczenie rokuje powrót sędziego do pełnienia służby” (treść zaświadczeń datowanych na 17 listopada 2021 r. oraz 14 lutego 2022 r. jest tożsama). Lakoniczne w stosunku do wymagań zapisy zawiera również dokument w postaci karty badań z 27 maja 2021 r. Wskazano w nim, że pacjent „wymaga długotrwałej rehabilitacji”, która rokuje poprawę oraz że wskazane jest „czasowe powstrzymanie się od pracy”. Z dokumentu tego nie wynika bowiem, że zalecona długotrwała rehabilitacja „wymaga powstrzymania się od pełnienia służby”. Nie oznacza tego również niedookreślone wskazanie do czasowego powstrzymania się od pracy, które może być realizowane również w ramach zwykłego zwolnienia lekarskiego.

Odwołujący w ślad za orzeczeniem wydanym przez Sąd Najwyższy w sprawie I NO 40/19 z 5 czerwca 2019 r., podaje, że urlop dla poratowania zdrowia udzielany jest „na przyszłość”, co jego zdaniem dyskwalifikuje w określonym zakresie argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji. Odwołujący przytacza zaledwie krótki jego fragment, pomijając pozostałą część orzeczenia, które statuuje możliwość udzielenia urlopu z datą wsteczną w sytuacjach szczególnych, np. w wyniku rozciągającego się w czasie procedowania, o ile przesłanki do jego udzielenia zostały spełnione. W realiach publicznej służby zdrowia dostęp do poszczególnych świadczeń medycznych jest często warunkowany długim okresem oczekiwania, wobec czego zapisanie się na dane

zabiegi jeszcze przed uzyskaniem urlopu jest całkowicie racjonalne. Natomiast podjęcie takich kroków już po uzyskaniu urlopu może skutkować w skrajnych przypadkach nawet tym, że zabiegi będą dla wnioskującego dostępne po upływie urlopu lub znacznej jego części. Urlopu dla poratowania zdrowia nie udziela się tymczasem w celu ustalenia planu leczenia, lecz w sytuacji, gdy ustalony plan leczenia koliduje z wykonywaniem w czasie jego trwania służby sędziowskiej.

Nie ulega też wątpliwości, że to osoba wnioskująca o udzielenie płatnego urlopu dla poratowania zdrowia obowiązana jest wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzi skutki prawne. Powyższe eliminuje konieczność podejmowania jakichkolwiek czynności przez Ministra Sprawiedliwości w celu ustalenia zasadności wniosku, jak na przykład kierowanie na dodatkowe badania wnioskującego o urlop czy dopuszczenie dowodu z opinii biegłego. Natomiast wezwanie przez Ministra Sprawiedliwości do uzupełnienia dokumentacji przedłożonej do wniosku o udzielenie urlopu nastąpiło w sposób uwzględniający treść orzeczenia Sądu Najwyższego rozstrzygającego w przedmiocie poprzedniego wniosku sędziego.

Sąd Najwyższy bynajmniej nie podaje w wątpliwość tego, że stan zdrowia Odwołującego może wymagać podjęcia leczenia w ramach urlopu dla poratowania zdrowia. Decyzja w tym względzie musi się jednak opierać na określonych ustawowo przesłankach. Nie ma zatem żadnych przeszkód, by odwołujący ponownie złożył wniosek o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia dołączając doń dokumentację medyczną wskazującą zaistnienie przesłanek z art. 93 § 1 p.u.s.p. Oprócz orzeczenia lekarskiego stwierdzającego schorzenie wymagające przeprowadzenia określonej terapii, konieczne jest bowiem stwierdzenie, że terapii tej – której przeprowadzenie rokuje poprawę stanu zdrowia sędziego pozwalającą mu dalej pełnić służbę – nie można lub nie należy łączyć z wykonywaniem obowiązków służbowych.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 93 § 4 p.u.s.p. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c., oddalił odwołanie.

Zdanie odrębne od wyroku złożył SSN Leszek Bosek.

[as]

